

FOTO: COLOURBOX.

Med vinden i ryggen

Regeringen har i budgeten för 2018 ambitionen att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation. Miljö- och klimatsatsningarna är på en historiskt hög nivå med 5 miljarder kronor 2018, 7,9 miljarder kronor 2019 och 10 miljarder kronor 2020. Men hur ser egentligen Sveriges förutsättningar ut att nå de ambitiösa målen?

SISTA ORDET

ambitionerna inom miljö- och klimatområdet samt utvecklingen av näringslivet? Vad betyder det att man på kommun- och länsstyrelsenivå sällan hittar geovetenskaplig kompetens men att man samtidigt hittar medarbetare med god kunskap och kompetens om flora, fauna och biologisk mångfald?

Är den regionalgeologiska kunskapen viktig när det handlar om arbetet för nya täktkarteringar eller när man utför petrografiska analyser och behöver grundläggande

ÄR GEOVETENSKAPEN VIKTIG och hur förhåller den sig till utmaningarna vi ser i samhället på kort och lång sikt,

baskunskaper om geologin i det geografiska området där analysmaterialet kommer ifrån?

Är geovetenskaplig kompetens viktig i samhällsplaneringen och behövs den när det kommer till frågor kring råvaruförsörjning är andra frågor man kan ställa sig. Infrastruktur och markanvändning i samhället påverkas givetvis av områdets geologi. Vi ser också frekventa diskussioner i samhället kring markanvändningsfrågor kopplat till råvarutillgångar. Ofta baseras dessa diskussioner på en okunskap som kan undvikas om det finns en bra geovetenskaplig kunskap om ett område. Hur ser behoven ut på sikt för nya smarta material för att utveckla samhället? Klarar industrin detta med den kunskap och kom-

petens som finns i landet? Jag vill nog påstå att bristen på geovetenskaplig kunskap och kompetens är dyrbar!

Naturvetarna tar årligen fram en rapport med analyser kring arbetsmarknadstrender för förbundets professioner på fem års sikt. För att få volym i prognosen kring geologi gör förbundet en analys över situationen för geovetenskap i breda termer. Prognosen täcker in geologer, geovetare, naturgeografer, hydrologer, oceanografer och meteorologer. Ett målande med en ganska bred palett med andra ord. Enligt Naturvetarnas beräkningar på data från SCB finns det drygt 5000 utbildade geovetare bosatta i Sverige i nuläget. Huruvida samtliga av dessa står till arbetsmarknadsnäs förfogande förtäljer dock inte statistiken.

Den prognos som görs för geovetenskap har inte förändrats under de senaste åren utan varit relativt konstant. Förbundet har sedan 2010-talets start uttalat sig om att det råder balans på arbetsmarknaden, det vill säga utbudet matchar efterfrågan, och detsamma skrev vi i vår rapport som vi släppte i höstas om arbetsmarknadsläget 2022. Men med det sagt har Naturvetarna under senare år konstaterat att arbetsmarknaden för geovetenskaplig kompetens har förbättrats avsevärt. Analysen är att det dels beror på att klimat- och miljöproblem är i fokus, dels på en ökad efterfrågan på metaller, mineral och andra naturtillgångar.

En sak som tydligt inverkar på hur behovet av en viss kompetens kommer att se ut framöver är när det sker ett paradigmskifte i samhället. Min mening är att ett sådant skifte har varit på gång under en period och nu är väl-etablerat i vårt samhälle. Opinionens vindar blåser i rätt riktning sett ur naturvetares perspektiv. Att det idag regelbundet förs en diskussion om klimat och miljö i den allmänna diskursen och debatten i vårt samhälle ska inte underskattas. De globala hållbarhetsmålen, som Sverige skriver under på, är också av betydelse inte minst då de på ett förtjänstfullt sätt balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Geovetare arbetar med många olika frågor i samhället och även kring de globala hållbarhetsmålen skulle man med lätthet kunna tänka sig geovetare arbeta med merparten av de 17 målen i olika roller och funktioner i samhället. Regeringens satsning och kopplingen till de globala hållbarhetsmålen syns även i årets ramanslag till SGU. År 2017 fick myndigheten 198 miljoner kronor och 2018 blir det 239 miljoner kronor, bland annat med ett uppdrag kring en *Utökad kartläggning och karaktärisering av grundvattenresurser*. Det är bra!

Jag skulle dock vilja se att SGU stärker kunskapen om Sveriges geologiska förhållanden som har varit på stark tillbakagång sedan en tid. Sverige behöver metaller och mineral för nya miljö- och teknikinnovationer. Därför behöver också kunskapen och kompetensen stärkas vad gäller nya smarta material och innovationskritiska metaller och mineral som behövs för utvecklingen av samhället.

Men kommer de gynnsamma vindarna bestå oavsett valresultat den 9 september?

Jag tror faktiskt det. De globala målen och Agenda 2030 har för avsikt att uppnå viktiga mål för vår planet, vilket Sverige, som sagt, ställt sig bakom. Det är därför inte här jag ser potentiella moln på himlen, utan hindren handlar mer om hur utbildningarna dimensioneras och vilket innehåll och vilken kvalitet de har. Hur dimensioneringen i universitets- och högskoleutbildningar ser ut, i förhållande till utvecklingen, är därför av stort intresse. Kommer utbudet att matcha efterfrågan och hur förhåller det sig med kompetens inom geovetenskap?

Tjänsteföretagens arbetsgivar- och branschorganisation Almega identifierade redan i höstas akuta svårigheter att hitta rätt naturvetenskaplig kompetens. I deras senaste konjunkturrapport konstateras att framför allt kunskapsintensiva branscher behöver fortsätta anställa i hög takt. I nuläget är det särskilt svårt att hitta rätt kompetens inom vetenskap, teknik och FoU där många av Naturvetarnas medlemmar, inte minst geologer, verkar. En ökande andel naturvetare med kompetens inom geovetenskap, miljö, klimat och naturvård arbetar inom konsultbranschen. Naturvetarnas lönestatistik för de senaste åren visar att det inom tjänstesektorn är befattningarna geolog och miljökonsult som ökat mest i antal.

Efterfrågan på denna typ av kunskapsintensiva tjänster, och de kompetenser som kan utföra dem, kommer också att öka som en konsekvens av regeringens satsningar. Konsultbolag inriktade på olika miljölösningar, innovationer och ”tekniksprång” kommer att ha ett stort rekryteringsbehov av naturvetenskapliga kompetenser, däribland geovetare, på tio års sikt. Min övertygelse är att prognoser över arbetsmarknadsläget för geovetenskaplig kompetens inom de närmaste åren kommer att röra sig mot en brist.

Förbundet har redan börjat kommunicera i denna fråga med regeringen, för det är något som inte går ihop i satsningarna. Trots att det nationella innovationsrådet har identifierat digitalisering, miljö och klimat samt life science som områden för att stärka Sveriges konkurrenskraft har regeringen missat att lägga grunden först. Om inte detta görs, och man lägger ett stabilt fundament för nya material och klimat- och miljömålen, kommer det inte gå att leva upp till de globala målen och Agenda 2030.

Jag är övertygad om att vi tillsammans med andra krafter i samhället som inser naturvetenskapens, och inte minst geovetenskapens, betydelse för framtiden kommer att se till att vi får en hållbar dimensionering och god kvalitet i den högre utbildningen. Medvinden kommer att bestå. Vi måste bara se till att utnyttja den maximalt så kommer lyftet, det är min starka tro. ♦

Per Klingbjer är förbundsdirektör för Naturvetarna, fil.dr. i naturgeografi. Foto: Lars-Erik Liljebäck.